

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad

291 88 Kristianstad

044-250 30 00

www.hkr.se

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för

Förskolläraryxamen

HT-2021

Fakulteten för lärarutbildning

Inkludering i förskolan

En kvalitativ undersökning om hur förskollärare inkluderar barn i arbetet med högtider och traditioner

Cecilia Daleke och Sarah Hellberg

Författare

Cecilia Daleke och Sarah Hellberg

Titel

Inkludering i förskolan

- En kvalitativ undersökning om hur förskollärare inkluderar barn i arbetet med högtider och traditioner.

Engelsk titel

Inclusion in preschool

- A qualitative study on how preschool teachers include children in the work of festivals and traditions.

Handledare

Tina Kullenberg

Bedömande lärare

Ingemar Ottosson

Sammanfattning (högst 250 ord)

Undersökningen vill ta reda på huruvida de utvalda förskolorna undervisar i högtider och traditioner. Det ges en inblick i vilken utsträckning barnen inkluderas i undervisningen samt vilka svenska och utländska högtider och traditioner som får ta plats på förskolan. Undersökningen har använt sig av en kvalitativ metod och insamlat material har skett via ett digitalt frågeformulär, där sju förskollärare har medverkat. Tidigare forskning visar att högtider och traditioner blir olika behandlade beroende på vilken historia som ligger bakom, vilket gör att de som berör religion känns svårare att arbeta. I resultatet ger respondenterna sina åsikter

samt uppger vilka svårigheter som de anser finns gällande inkludering när det kommer till högtider och traditioner. Respondenterna är eniga om att både svenska och utländska högtider och traditioner bör finnas med i undervisningen men trots detta problematiserar respondenterna vilka högtider och traditioner som ska uppmärksammas eftersom läroplanen inte ger några svar.

Ämnesord (5-8st.)

Högtider, Traditioner, Interkulturalitet, Samspel, Förskola, Inkludering

Förord

Detta examensarbete är ett avslutande kapitel i vår utbildning på förskolläraryrket. Vi har lärt oss mycket under vår tid på Högskolan i Kristianstad och ett speciellt ämne som fångat vårt intresse är interkulturalitet och därför valde vi det som ämne att fokusera på i vårt examensarbete. Vi vill tacka vår handledare Tina Kullenberg för gott samarbete och kloka ord längs vägen.

Vi vill även tacka våra respektive familjer som har stått ut med oss under tuffa månader. De har stöttat oss, visat stort tålamod och gett oss kärlek under hela resan.

Sist men inte minst vill vi tacka de förskollärare som medverkat i vår undersökning. Tack för tiden ni tagit er för att besvara vårt frågeformulär och för att ni bidragit med er kunskap och erfarenhet. Ni gjorde det möjligt för oss att genomföra vår undersökning.

Cecilia och Sarah

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.1.1 Avgränsning	8
2. Litteratur	9
2.1 Förskolans historia	9
2.2 Tidigare forskning om högtider	10
2.3 Interkulturellt förhållningssätt	12
2.4 Barnrättsperspektiv	13
3. Teoretiskt perspektiv	15
4. Metod	17
4.1 Genomförande	17
4.2 Urval	18
4.3 Frågeformulär som metod	18
4.4 Analysmetod	19
4.5 Etiska ställningstaganden	20
4.6 Fördelning av arbetet	21
5. Resultat och analys	22
5.1 Resultatredovisning och analys	22
5.1.1 Förskolans traditioner	22
5.1.2 Förståelse genom samspel	25
5.1.3 Interkulturell förskola	26

5.1.4	Möjligheter till att stärka sin identitet	27
5.1.5	Vad händer med kulturarvet?	28
6.	Sammanfattande analys av resultat	30
7.	Diskussion	31
7.1	Resultatdiskussion	31
7.2	Teoretisk diskussion	36
7.3	Metoddiskussion	37
8.	Slutsatser och reflektion	39
8.1	Vidare forskning och implikationer för praktiken	40
	Referenslista	41
	Bilaga 1	45
	Bilaga 2	46
	Bilaga 3	48

1. Inledning

Sverige ses som ett mångkulturellt land och det förekommer många olika kulturer i de svenska förskolorna. Den senaste flyktingvågen blev en stor utmaning för samhället och förskolorna. Enligt Migrationsverket (2021) tog Sverige emot drygt 162 000 asylsökande människor enbart under 2015. Skolverket (2018) anser att olika kulturer ska prägla utbildningen, vilket ger bättre förutsättningar för varje barn att respektera samt förstå varandras olikheter. Det ger i sin tur större möjligheter till ett mer jämlikt och jämställt samhälle i framtiden. Eftersom interkulturalitet är ett aktuellt och brett ämne så därför valde vi att avgränsa oss till att undersöka hur förskolor arbetar med högtider och traditioner. Högtider och traditioner är ett sätt för undervisningen att konkret synliggöra olika kulturer. Enligt Skolverket (2018) ska förskolan som social mötesplats ge plats för olika kulturer samt främja barns förståelse av olika levnadsförhållanden och traditioner för att förstå vikten av mångfalden. Genom att arbeta med ett interkulturellt förhållningssätt ges förskollärare möjligheter att ställa värdegrundsfrågor och lyfta allas lika värde oavsett etnicitet och kulturell bakgrund, detta kräver förståelse och kunskap. Forskaren Portera (2008) menar att den interkulturella pedagogiken och interkulturella utbildningen också är en viktig aspekt för den pågående globaliseringen. Undersökningen är baserad på en kvalitativ forskningsansats och fokuserar på om och hur förskolor uppmärksammar olika kulturella högtider i arbetet med interkulturalitet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Mot denna bakgrund är undersökningens syfte att undersöka på vilket sätt förskollärare uppmärksammar och undervisar kring olika högtider och traditioner i förskolan, samt hur förskollärare ser på högtider och traditioner i relation till deras profession. Ett särskilt intresse ägnas åt om och hur

förskollärare tar vara på barns identitetsutveckling i undervisningen om högtider och traditioner. Vi frågar oss därför:

- Hur beskriver förskollärarna att de uppmärksammar högtider och traditioner från olika kulturer?
- Hur beskriver förskollärarna att barnens kulturella bakgrund och identitetsutveckling inkluderas i undervisningen kring högtider och traditioner?

Undersökningen har sin utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet för att få syn på hur det sociokulturella skulle kunna bidra till ett interkulturellt lärande i förskolan. Därför är vår tredje forskningsfråga av teoretisk natur och riktar sig mot det sociokulturella perspektivets hjärtefråga: kommunikationens och den sociala interaktionens roll för lärande:

- Vilken roll har kommunikation och språkanvändning för interkulturellt lärande?

1.1.1 Avgränsning

Interkulturalitet är ett brett ämne som handlar om interaktion mellan människors olika kulturer. Vi har tagit hänsyn till att det är en del meningsskillnader kring vad kultur handlar om. Kultur berör mer än högtider och traditioner men vi har trots detta valt att avgränsa vårt examensarbete till högtider och traditioner. Fördelen med denna avgränsning är att det blir en mindre undersökning som kan fördjupa sig kring hur högtider och traditioner kan inkludera olika kulturer i förskolans undervisning.

2. Litteratur

I denna del redovisas tidigare forskning och litteratur som är grunden för undersökningen. Delarna kommer att beröra förskolans historia kring högtider och traditioner för att sedan redovisa en del av nutidens forskning, för att belysa vilka förändringar som skett i förskolan. Vi knyter samman vad litteratur, forskning och styrdokument säger kring arbetet om interkulturalitet. Det interkulturella förhållningssättet skrivs fram och exemplifieras gentemot arbetet kring högtider och traditioner.

2.1 Förskolans historia

Från mitten på 1800-talet var avsikten i småbarnsskolorna att barnen skulle fostras och skaffa sig grundläggande kunskaper av den kristna religionen. Vallberg Roth (2011) förklarar att den kristna tron och Guds läroplan skulle genomsyra dagarna i småbarnsskolan. När Friedrich Fröbel grundade den första kindergartan 1840 i Tyskland uppkom även svenska barnskolor. Fröbel var en religiös prästson vars synsätt gjorde avtryck i de pedagogiska principerna i både sitt hemland Tyskland men även i Sverige.

Herlitz (2006) beskriver att i början på 1900-talet skedde stora förändringar i Europa som resulterade i att människor kände behov av nationella gemenskaper. För att kunna skapa rätt känsla och äkthet behövde de se tillbaka i historien med förhoppningen att människor med hjälp av högtider som b.l.a. mors dag, kunde börja känna gemenskap och på så sätt kunde traditioner skapas. Några traditioner som skapades av dessa skäl är svenska flaggans dag, barnens dag, 1 maj som arbetarnas dag, etcetera. Detta har varit en utgångspunkt för att både bevara samt skapa nya traditioner (Herlitz, 2006)

Herlitz (2006) förutsåg att den kulturella kartan i Sverige skulle ritas om helt och hållet då de internationella gränserna kom att betyda mindre och mindre. Högtider och traditioner kommer att bestå men förändras på samma sätt som

de alltid har gjort. Det kan uppkomma konflikter om vilka högtider människor vill eller väljer att fira men alla är välkomna att fira med det innehåll som passar dem. När olika länder närmar sig varandra via språk, kulturellt beteende och sätt att tänka blir interkulturell pedagogik och interkulturell utbildning en viktig aspekt för globaliseringen, anser Portera (2008).

Den 27 februari 1975 fattade riksdagen ett grundläggande beslut om att förvandla Sverige till ett mångkulturellt samhälle (Prop. 1975:26). 1975 blev året då grunden till dagens samhälle lades. Sverige idag är fortsatt mångkulturellt land, enligt Migrationsverkets (2021) siffror. Därför behöver pedagogerna på de svenska förskolorna arbeta interkulturellt för att kunna ge barn möjlighet till ökad förståelse för varandras olikheter samt ökad respekt. Det bidrar till att allas lika värde stärks i samhället, vilket krävs för en socialt hållbar framtid (SFS, 2018:1197; UNDP, 2015).

2.2 Tidigare forskning om högtider

Puskás och Andersson (2017) har undersökt hur pedagoger hanterar tre olika högtider i förskolan, påsk, jul och alla hjärtans dag. Jul och påsk är starkt kopplade till religiösa händelser. Det resulterade i att pedagogerna valde att utforma undervisningen annorlunda då de inte ansåg sig vara tillräckligt insatta i de religiösa historierna. Alla hjärtans dag blev däremot formad och kopplad till historier om kärlek vilket upplevdes lättare för pedagogerna att undervisa om. Herlitz (2006) anser att det är av vikt att skapa en känsla av gemenskap. En gemenskap är dock inte alltid inkluderande utan kan också vara exkluderande. Detta kan göra att det uppstår vissa kulturkrockar när högtider berör religiösa händelser och det kan kännas känsligt för pedagoger i undervisningssituationer. Puskás och Andersson (2017) menar att religion är en del av kulturarvet men att förskollärarna får hantera och dra gränsen mellan kultur och religion eftersom "Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin egen kulturella identitet samt kunskap och

intresse för olika kulturer...” (Skolverket, 2018, s. 14). Puskás och Andersson (2017) anser att det är berättelsen runt högtiden som skapar socialisering av olika kulturer och kan användas som ett meningsinstrument för förståelse. När förskolan erbjuder barnen att förstå fler kulturer kan dessa prägla utbildningen och skapa möjligheter att ta tillvara på barnens olika kulturella identiteter, dessa möjligheter kan vara uppmärksammandet av olika högtider.

Lunneblad (2013) har gjort en studie som visar att nyanlända vårdnadshavare och barn behöver anpassa sig efter det svenska samhället för att bli accepterade samt för att få möjlighet till arbete. I artikeln ges exempel på när förskolan har försökt försvenska barnen och deras vårdnadshavare då förskolan ansett att den svenska kulturen är bättre än deras. Lunneblad (2013) menar att kulturkrockar kan uppstå när vi använder oss av olika grundläggande metoder att utveckla vissa färdigheter. När pedagogerna inte ser till utländska vårdnadshavarens egna erfarenheter i deras färdigheter blir det ett vi-och-dem-perspektiv, och det rätta sättet att tänka enligt artikeln blir den svenska traditionen. Lunneblad (2013) skriver om problematiken kring vi-och-dem-perspektivet men även utmaningen förskolan möter när nyanlända barn tas emot eftersom de inte ska peka på skillnader och brister i de olika kulturerna. Förskolan är en viktig del i mötet med nyanlända barn eftersom en del familjer fått lämna sina sociala nätverk i sitt hemland men på förskolan erbjuds barnen en struktur i vardagen med närvarande vuxna. Lunneblad (2013) menar att förskolan behöver arbeta med att erbjuda alla individer samma möjligheter oavsett social bakgrund. Genom att ge olika etniciteter möjlighet att komma närmre varandra förklarar Portera (2008) att varje individ kan ses som en självklar del i vårt svenska samhälle och på det viset är den interkulturella utbildningen och interkulturella pedagogiken viktig.

2.3 Interkulturellt förhållningssätt

Farell och Pramling Samuelsson (2018) förklarar att mångfalden inom förskolorna kan vara en stor utmaning för pedagogerna och därför behöver de göra sig varse om vad mångfalden innebär. Pedagoger behöver skaffa sig kunskap kring mångfalden för att sedan kunna ha det som utgångspunkt på förskolan. Genom högre förståelse och kunskap kan förskolan tillgodose de krav som mångfalden ställer i de pedagogiska mötena samt att barnen får större förståelse och respekt för sina medmänniskor. Lahdenperä (2018) menar att det interkulturella förhållningssättet är ett arbetssätt som har utgångspunkten i mångfalden bland barn, pedagoger och vårdnadshavare. För att en förskola ska klassas som interkulturell ska olika kulturer samverka genom att förskolan tar vara på barns och personalens olikheter. Deras olika bakgrunder och kompetenser ska tas tillvara på i undervisningen vilket skapar mening och innebörd, när barnen får vara delaktiga skapar de mening i sin egen kultur. Interkulturalitet förutsätter en ömsesidighet, en gränsöverskridande process där den sociala interaktionen skapar ömsesidig respekt, erkännande av varandras olikheter, jämlikhet, jämställdhet och social rättvisa (Lahdenperä, 2018).

Det interkulturella förhållningssättet kan bli en grund för att skapa utbytesmöjligheter mellan olika människor och kulturer. Den interkulturella utbildningen ger möjligheter att tillsammans visa kulturella skillnader där barn får jämföra, utbyta och interagera med varandra, vilket ger både lärande och förståelse för varandra. Till exempel så menar Alaca och Pyle (2018) att genom leken utbyter barn olika erfarenheter med varandra. I leken går det att utläsa kulturella skillnader för att barnen återskapar i leken verkliga händelser av exempelvis barns hemmiljö och/eller samhället runt dem. Det gör leken till en unik möjlighet att se undervisning och inlärningsprocesser inom kulturell mångfald (Alaca och Pyle, 2018).

Portera (2008) anser att det interkulturella förhållningssättet erbjuder möjligheter till att se alla människors lika värde och respektera varandras olikheter, vilket krävs för ett fredligt samhälle. Enligt Villanueva Gran (2011) är det förskolans uppgift att få barnen att känna lika värde oavsett vilken kultur de anser sig tillhöra. Det är viktigt att barn inte behöver tvingas till en kulturell identitet utan de har rätt att forma sin egen utifrån sig själva. Det ska även synas i förskolan att det talas olika språk och att det finns ursprung från olika kulturer, religioner, områden och traditioner. Alaca och Pyle (2018) förklarar att i Kanada har arbetet utvecklats kring det sociokulturella perspektivet och interkulturalitet (så kallad "culturally responsive education") i förskolan. Det har utvecklats till att kulturförståelsen handlar om mycket mer än endast ras och etnicitet utan det kan även handla om fler faktorer såsom kön och socioekonomisk status. Därför bör undervisningen inkludera politiska och historiska sammanhang för att få större förståelse för varandras kulturella olikheter (Alaca & Pyle, 2018). Då kan högtider och traditioner tolkas som en viktig del för att få och skapa förståelse. Miller och Petriwskyj (2013) menar också att interkulturell utbildning kräver att pedagoger är genuint intresserade och engagerade i olika kulturer och världsåskådningar. De förklarar att interaktion mellan barn, familjer och samhälle ska utforskas tillsammans på ett öppet sätt som inte är förutbestämt av pedagoger. På det viset handlar utbildningen om kulturell och språklig mångfald där pedagoger och barn tillsammans arbetar mot stereotyper och för ett mer inkluderande samhälle.

2.4 Barnrättsperspektiv

I förskolan behöver inte alla vara lika men utbildningen strävar efter att skapa en förståelse och respekt gentemot varandras olikheter (Skolverket, 2018). FN:s Barnkonventionen lyfter barns rättigheter och att ingen får diskrimineras samt att de har rätt till sin egen identitet (SFS 2018:1197, 3; 8). Läroplanens

mål strävar efter det Portera (2008) anser är ett interkulturellt förhållningssätt (se avsnitt 2.3 som handlar om det interkulturella förhållningssättet).

Ett jämlikt samhälle bygger på att alla lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, religion, etnicitet, funktionsvariation och ålder. Jämlikhet minskar risken för konflikter och främjar människors möjlighet till att delta och påverka samhället (UNDP, 2015). Genom interkulturella utbildningar kan kulturella skillnader ges utrymme att synas och minska ojämlikheten i samhället. Det kan även utveckla utbildningar när mångfalden ses som en tillgång men det innefattar också att pedagogerna är kunniga i området interkulturell pedagogisk kompetens. För att skaffa kompetens krävs att lärare är genuint intresserade och engagerade i olika kulturer och därutöver arbetar medvetet mot stereotyper för ett mer inkluderande samhälle (Miller & Petriwskyj, 2013).

3. Teoretiskt perspektiv

Den teoretiska analysen i undersökningen utgår från ett sociokulturellt perspektiv som är Vygotskijs syn på lärande och utveckling (Säljö, 2014). Detta för att undersöka huruvida förskollärare involverar barnen via det sociokulturella perspektivet i det pedagogiska uppmärksammandet av högtider och traditioner. Enligt Logvinova (2016) är samhället organiserat i sociala institutioner där barns engagemang i sociala aktiviteter är av betydelse för analys. Även den kommunikation de deltar i är avgörande för den utveckling som sker vad gäller förståelsen för relevanta kunskaper. Detta synsätt har visat sig fungera även som en didaktisk grund för en mångkulturell utbildning. Logvinova (2016) förklarar att det är pedagogen som är den aktiva medlaren mellan olika kulturella normer och värderingar, vilket kan leda till pedagogiska problem om pedagogen inte förmår åsidosätta sina egna fördomar och stereotyper. När ens egna värderingar åsidosätts kan våra olika kulturer berika verksamheten och varandra. Logvinova betonar även att förskollärares kompetens är grundstenen för en framgångsrik mångkulturell utbildning. Puskás och Andersson (2017) förklarar att när interaktion sker mellan barn och barn/vuxna ges möjlighet för kunskapsutbyte, på så vis är samspel en stor del av det sociokulturella perspektivet. Säljö (2014) förklarar att lärande kan ske via interaktion, genom den *proximala utvecklingszonen* som grundar sig i att ens nuvarande kunskap kan utvecklas i samverkan med en mer kompetent individ. Den mer kompetenta parten behöver möta barnet på dess nivå för att kunna skapa förutsättningar för att barnet ska kunna utveckla sina färdigheter. Vygotsky menar enligt Säljö (2014) att människan aldrig är fullärd utan är under ständig utveckling och förändring. I alla situationer har människan möjlighet att ta till oss kunskap från våra medmänniskor i samspelssituationer

Vidare menar Säljö (2014) att det sociokulturellt perspektiv har sin grund i begreppet i *mediering* som i korthet betyder förmedling. Mediering är något

som sker mellan människor genom språkanvändning av olika slag men också via symbolik som finns inbyggd i användning av materiella ting (artefakter) såsom en räknemaskin, bok eller en pedagogisk leksak/material. Sådana symboliska ting betraktas som *kulturella redskap* (Säljö, 2014) eller *medierande redskap* (Wertsch, 1998). Lunneblad (2009) förklarar vidare att förskolan ska vara en miljö som bidrar till barns utveckling samt bidra till en förståelse att leva sig in i och förstå andras livsvillkor. När förskolan arbetar med att utveckla barnens förståelse för andra kan barnen känna en delaktighet i sin egen kultur, oavsett vilken de väljer att relatera till.

Kultti (2012) anser att förskolan ger möjligheter att utveckla ytterligare ett språk för de barn som har annat modersmål än svenska. Genom aktiviteterna som erbjuds i förskolan såsom lekar, sånger och samtal får barn en allsidig kontakt med det svenska språket och lär sig att artikulera sina egna erfarenheter så att de förstås av andra. Då barn i förskolan kan delta i språkliga aktiviteter utan att fullständigt behärska majoritetsspråket menar Kultti att förskolan bidrar till en mångkulturell utbildning för alla. Enligt Ervin-Tripp (1979) handlar tidig utveckling av pragmatik om att lära sig hur personer; hälsar på varandra, föreslår något, uttrycker en åsikt eller ber om hjälp. Barn behöver lära sig kulturella regler som styr kommunikation mellan människor. Pragmatik är till exempel hur människor beter sig i olika situationer och hur de talar till varandra, vilket barn lär sig under sina första levnadsår. I förskolan menar Kultti (2012) att den sociala ordningen utvecklas genom vänskapsrelationer som utgör viktiga villkor för språklig och kommunikativ utveckling.

4. Metod

I denna del förklaras metodologiska överväganden och val som rör genomförande och design av studien.

4.1 Genomförande

Undersökningen som utförs är en mindre kvalitativ undersökning där data samlas in via digitala frågeformulär. Frågeformulären ligger till grund för reflektion och analys. Vi har valt en kvalitativ ansats för att kunna få förståelse för på vilket sätt förskollärare beskriver sitt arbete kring högtider och traditioner, vilket också är vårt inledande syfte. Det hade varit svårt att undersöka detta med en kvantitativ ansats eftersom en sådan i stället fokuserar på att mäta siffror och statistik snarare än människors beskrivna upplevelser (Holme & Solvang, 1997).

Två rektorer kontaktades i två olika län. De fick en förfrågan om deras förskollärare vill delta i vår undersökning. När rektorerna har gett sitt godkännande bifogas en länk till vårt frågeformulär (Bilaga 2). Sedan skickade rektorerna vidare länken till de berörda förskollärarna. I frågeformuläret låg missivbrevet (Bilaga 1) överst som en förklaring till varför undersökningen görs samt information om samtycke. Förskollärarna fick information om att de hade en vecka på sig att läsa, besvara och skicka tillbaka sina svar. Vi ansåg att det var tillräckligt med tid för eftertanke i enlighet med vad Löfgren (2014) understryker att förskollärare ska ges god tid eftersom tid är en bristvara i förskolan (se enkät som metod). När empirin var insamlad vidtog transkribering och analytisk tematisering för att kunna analysera resultatet gentemot vårt syfte och frågeställningar. Vi återkommer till denna analysprocess.

4.2 Urval

Vi har valt ett så kallat bekvämlighetsurval som kommer att genomsyra alla våra urval, då det är en mindre undersökning med begränsade resurser. Denscombe (2018) menar att ett bekvämlighetsurval bygger på forskarens bekvämlighet och kan med fördel användas när forskaren är begränsad, vilket i detta fall underlättar för undersökningen då urvalet blir snabbt, billigt och förhållandevis enkelt.

Undersökningen riktar sig mot deltagare som är verksamma förskollärare. Enligt Skolverket (2018) är det förskolläraren som är ansvarig för hur undervisningen i förskolan är utformad och därför anser vi att förskollärare är den målgrupp som passar in i undersökningen. Vi har valt ut två rektorer i olika län. Vi kände till förskolorna sedan tidigare, vilket var gynnsamt för oss då vi hade inblick i att barngrupperna bestod av blandade etniciteter. Vi bad rektorerna att skicka ut länken till fem förskollärare var, då vi räknade med bortfall. Vi ansåg att det var en rimlig mängd då Bjereld, Demker och Hinnfors (2018) beskriver vikten av att inte samla in mer data än vad vi kan hantera då det är lätt att materialet ta överhand.

4.3 Frågeformulär som metod

I den rådande pandemin valde vi att minimera kontakten med respondenterna i undersökningen genom att skicka ut ett digitalt frågeformulär istället för att ha intervjuer. Denscombe (2018) förklarar att digitala frågeformulär sparar tid för forskaren då det går snabbare att skicka ut och få tillbaka gentemot intervju. Frågeformulär tillåter respondenterna att reflektera över sina svar och återkomma till frågorna men en nackdel kan vara ifall respondenten inte förstår delar i frågeformuläret. Intervju kan däremot ge större möjlighet för forskaren att få utvecklande svar eftersom möte mellan parterna sker, men det är mer tidskrävande. Med tanke på tidsbegränsningen för undersökningen valde vi att använda oss av digitala frågeformulär. Vi har tagit ställning till

fler för- och nackdelar såsom att digitala frågeformulär är mer lättillgängliga för respondenten samt bättre för miljön än pappersvarianten. En nackdel som vi har tagit ställning till är att frågeformulär inte anses vara verkliga data eftersom forskaren inte observerat händelserna. Vi har inte haft möjlighet att utföra en longitudinell undersökning över tid för att exempelvis observera alla årets högtider och pedagogernas utveckling, på grund av tidsbrist. Trots detta valde vi att behålla frågeformulär som metod utan kombination med observationer. Därför är det viktigt att utforma öppna frågor som besvarar forskningsfrågan och som är relevanta för undersökningen, men som samtidigt inte är ledande. Välformulerade frågor som besvarar forskningsfrågorna ökar trovärdigheten och tillförlitligheten då respondentens svar blir relevant för undersökningen (Denscombe, 2018; Hjalmarsson, 2014).

4.4 Analyismetod

Vi bearbetar vårt datamaterial genom tematisk analys som vetenskaplig analysmetod. Syftet med en tematisk analys är att fokusera på innehållet i den data som samlats in och dela upp empirin i olika kategorier (Kvale, 1997). Genom att systematiskt granska innehållet i de insamlade svaren kunde vi se likheter/skillnader som gjorde att vi kunde utforma våra kategorier. Först vid detta skede kunde vi göra en helhetsanalys. Holme och Solvang (1997) förklarar att en helhetsanalys skapar en tydlighet genom teman och problemområden.

Respondenternas svar är av stor vikt i vår undersökning och därför vill vi skapa öppna och välformulerade frågor för att få en överblick hur de arbetar med högtider och traditioner. Genom att förhålla oss induktivt kan vi dra generella slutsatser i de olika mönster vi uppmärksammar i den insamlade empirin. Fejes och Thornberg (2019) menar att forskarna går in med ett öppet

sinne och utgår från sina erfarenheter för att leta efter mönster i empirin när det rör sig om en induktiv ansats.

4.5 Etiska ställningstaganden

De etiska ställningstaganden som har tagits i beaktande vid undersökningen är forskarens fyra huvudprinciper som står framskrivna i Denscombe (2018). Där första principen blev att skydda respondenterna genom att förhålla dem anonyma i alla aspekter. Datainsamlingen sker via Google Frågeformulär där all data sparas. Google Frågeformulär ger respondenterna möjlighet att delta anonymt då vi har valt att skapa ett öppet dokument som inte kräver någon information utöver frågorna. Vi har även skapat en mejl avsedd för att kunna ta emot frågor från rektorer eller respondenterna för att inte några frågor ska hamna på våra privata mejladresser. Trots att vi kan se vem som har mejlat oss kan vi inte se vilka svar den personen har gett och på så sätt uppfyller vi *konfidentialitetskravet*. Alla frågeformulär kommer att sparas tills vi som utfört undersökningen får ett godkänt resultat på kursen av högskolan Kristianstad. Därefter kommer all data samt mejlen att raderas, på det sättet uppfyller vi *nyttjandekravet*. Rektorerna kommer att få besked om var och hur publikationen publiceras för att de ska få möjlighet att ta del av resultatet (Denscombe, 2018; Vetenskapsrådet, 2017).

Det digitala frågeformuläret innehåller ett missivbrev (Bilaga 1) där respondenterna får information om att de frivilligt deltar när de besvarar frågorna. De blev informerade om att när de deltar i undersökningen ger de även sitt samtycke och vi uppfyller *samtyckeskravet*. I frågeformuläret står det tydligt framskrivet vilket syfte som undersökningen har och på det viset anser vi att vi uppfyller *informationskravet*. Löfdahl (2014) understryker att människors deltagande i en undersökning ska vara frivillig. Det ska finnas tillräckligt med information till deltagarna kring undersökningen för att de

ska kunna göra en väl genomtänkt bedömning kring sitt deltagande samt att de får avsluta sin medverkan när som helst.

Det har även gjorts individuella etiska överväganden för denna undersökning, där noggranna val och övervägningar kring ämnet gjorts eftersom vi anser att interkulturalitet ofta kopplas till religioner, kulturer och erfarenheter. Vi har valt att förhålla oss neutrala och utforma frågor för att respondenten inte ska bli påverkade av våra eventuella fördomar.

4.6 Fördelning av arbetet

Vi har tillsammans skrivit detta examensarbete. Genom att använda oss av Google Drive och Zoom dagligen har vi kunnat formulera varje del av arbetet tillsammans. Vi har skapat en mailadress för att kunna öppna upp ett digitalt frågeformulär via Google Drive men också för att kontakta deltagarna i pilotstudien och de utvalda rektorerna. Programmen har gjort det möjligt för oss att ständigt föra en diskussion kring det pågående arbetet. På det sättet har vi kunnat göra alla delar gemensamt, vilket vi menar har ökat den kommunikativa validitet som Kvale (1997) rekommenderar.

5. Resultat och analys

I denna del kommer vi att redovisa resultatet av den empiriska undersökningen tematiskt, i linje med vad som är brukligt vid tematisk analys. Syftet med undersökningen är att undersöka på vilket sätt förskollärare uppmärksammar och undervisar i högtider och traditioner med särskilt fokus på barns identitetsutveckling. De innehållsbaserade tematiska kategorier som kunde identifieras genom analysarbetet är: *Förskolans tradition*, *Förståelse genom samspel*, *Interkulturell förskola*, *En möjlighet till att stärka sin identitet* och *Vad händer med kulturarvet?* Vi kommer sedan att analysera resultaten med hjälp av det sociokulturella perspektivet som är vårt teoretiska perspektiv.

5.1 Resultatredovisning och analys

Förskollärarna som har medverkat i undersökningen har alla varit verksamma i minst 9 år och har därför goda erfarenheter gällande förskolans utbildning. Fem av de sju respondenter som deltog arbetar i barngrupp med blandad etnicitet. De etniciteter som nämns av förskollärarna utöver svenskar är; serber, araber, polacker och afghaner (Bilaga 3).

5.1.1 Förskolans traditioner

Alla respondenter (Bilaga 3) som medverkat anser att undervisning i svenska högtider och traditioner ingår i deras uppdrag som förskollärare. Respondent, 1, 3, 4, 5 ger förklaringen att det står i läroplanen för förskolan och därför ska det ingå i undervisningen. Respondent 6 skriver att;

“Att föra traditioner vidare till nästa generation så inte vår historia dör”

Majoriteten av respondenterna tycker att högtider och traditioner är något vi bör fira och uppmärksamma på förskolan. Däremot ansåg respondent 2 att;

“För att vara en del av det svenska samhället bör man känna till de svenska högtiderna och traditionerna.”

Respondenterna beskriver ordet högtider;

Respondent 1: Det som nämns i svensk almanacka

Respondent 2: Traditioner som upprepas av viktiga händelser.

Respondent 3: Något man firar i sin kultur.

Respondent 4: Någonting som uppmärksammas och firas.

Respondent 5: En dag som är till för att fira något särskilt.

Respondent 6: Något som firas av en speciell anledning.

Respondent 7: Traditioner.

Utifrån svaren gick det att utläsa att tradition enligt forskollärarna går hand i hand med högtider, samt att det sker samma tidpunkt varje år. Respondent 2, 3, 6, 7 anser att högtider och traditioner är ett intressant ämne eftersom det är ett sätt att lyfta historia men det skapar även gemenskap.

Respondent 2: En gammal historia som uppmärksammas.

Respondent 3: Spännande att veta hur andra kulturer resonerar och fungerar

Respondent 2: Högtider som upprepas, gemenskap, familj-träffar.

Respondent 3: Återkommande högtider i olika kulturer som uppmärksammas vid samma tid på året varje år.

Respondent 2: Ett tillfälle att fira våra gamla traditioner

Respondent 3: ”Ger barnen en inblick i vad som sker i omvärlden vid dessa tillfällen.”

Alla respondenter har nämnt att de uppmärksammar jul, påsk och midsommar och ser dessa högtider som viktiga eftersom det bibehåller de svenska traditionerna och ger barnen en förståelse för vad som händer i samhället. När förskollärarna ger förslag om hur de uppmärksammar högtider och traditioner tillsammans med sin avdelning går det att se att julen har en given plats. Många nämner även specifikt luciafirandet, eventuellt för att det är ett debatterat ämne vilket visar sig i ett av svaren vi fick in.

Respondent 5: För tre år sedan hade vi en omröstning på min förskola om vi skulle fira lucia eller inte, det blev inte. Jag tycker att det är väldigt mysigt med t.ex. lucia, men då tycker jag också att det är viktigt att man gör någonting bra utav det och att det blir meningsfullt för barnen. Där jag arbetar nu upplever jag att stora delar av personalen mest tycker att det är jobbigt och ett måste vilket resulterar i att det inte blir givande. Jag anser att vara med att utveckla barns identitet och kultur är en del av läroplanen, som förskollärare ska jag stötta barnet och dess utveckling.

Respondent 3: Lucia: Hela förskolan tränar tillsammans och bjuder in familjerna till Lucia-firande på eftermiddag/kväll...

Respondent 1: ...Lucia är pyssel och sång i fokus...

Vi har kunnat se att Lucia är en tradition som är oklar ifall alla vill fira eller inte. Respondent 3 menar att det kan skapa konflikter om inte arbetslaget kan enas kring vilka högtider och traditioner som ska ingå i utbildningen. Fortsatt menar respondent 3 att konflikterna kan bero på att läroplanen inte har ett givet svar för vilka högtider och traditioner som ska firas. Det kan också enligt personen bero på att planeringstiden går åt till mycket runt-omkring-uppgifter till skillnad från förr.

5.1.2 Förståelse genom samspel

Respondenterna beskriver att de uppmärksammar olika högtider och traditioner på ett snarlikt sätt och gemensamma nämnare är: pyssel, sång, dans, mat och maskerad. Det går att utläsa att de arbetar med högtider och traditioner utifrån ett sociokulturellt perspektiv då de lyfter det gemensamma arbetet tillsammans med barnen.

Respondent 1: Vi firar högtider länge. Julen firas under hela december, för att alla barn ska få möjlighet att delta vid något tillfälle. Det bjuds sällan in till fest vid specifika tillfällen utan vi firar lite varje dag, efter barnens önskemål.

Lucia är pyssel och sång i fokus.

Påskan uppmärksammas under ett par veckor, mest med pyssel och lekar.

Vid valborg grillar vi korv, samkväm i fokus.

Midsommar firas i två dagar, förberedande av stång i en dag och dans i en.

Respondent 4: ...Jul och påsk uppmärksammas främst genom olika skapande aktiviteter, Vi har ofta en julkalender och räknar på så sätt ner till när tomten kommer. Midsommar firas genom fest där vi plockar blommor, klär midsommarstången och sen dansar och sjunger. Efteråt blir det jordgubbar och glass.

Respondent 5: Till Påsk har vi påskfest med äggjakt, äter påskbuffe, har gemensam sångsamling och tittar på teater. De barn som vill får gärna klä ut sig. Till midsommar klär vi midsommarstången tillsammans med barnen, dansar och äter jordgubbar med glass (eller fruktspett), Vad det gäller jul upplever jag att det successivt har blivit mindre firande för varje år. Nu har vi julfest, dukar långbord och äter julbord samt dansar runt granen.

5.1.3 Interkulturell förskola

Alla utom respondent 3 är överens om att utländska högtider och traditioner ingår i förskollärarnas uppdrag. De anser att det är en viktig del av undervisningen, eftersom det står i läroplanen att förskollärare ska arbeta för att främja förståelsen för varandras olikheter/likheter. Respondenterna påstår att de behöver uppmärksamma utländska högtider och traditioner, såsom de gör med de svenska. Respondent 3 och 5 problematiserar hur utländska högtider och traditioner kan uppmärksammas rättvist i arbetet;

Respondent 3: Jag kan inte så mycket om detta och anser inte att jag har kompetens nog att undervisa barnen. Men jag brukar önska familjerna en trevlig högtid när de infaller.”

Respondent 5: Både och.... Verkligheten i förskolans värld är att tiden är väldigt knapp till allt som ska hinnas med, vilket gör att jag nog tycker att kultur är viktigare än traditioner och högtider. Har man som riktlinjer att föra traditioner vidare bör ju det gälla alla barn i förskolan men svårigheten är okunskap. På min förskola är vi bara svensk personal vilket betyder att ingen har kunskap om hur man firar de arabiska högtiderna.

I svaren lyser den bristande kompetensen igenom, vilket resulterar i att ingen uppmärksammar någon utländsk högtid eller tradition. Detta, trots att alla utom respondent 4 säger att de har barn med annan etnisk härkomst i barngruppen. Respondent 7 nämner vagt att allas högtider och traditioner bör belysas.

Respondent 7: Vi har barn från andra länder och de har sina traditioner och det är viktigt att vi även uppmärksammar deras högtider.”

Respondent 4 menar att det står i läroplanen att det ingår att uppmärksamma olika högtider och traditioner. Det visar respondent 4 genom att citera Skolverket 2018;

“Det svenska samhällets ökande internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald. Kännedom om olika levnadsförhållanden och kulturer kan bidra till att utveckla en förmåga att förstå och leva sig in i andra människors villkor och värderingar.”

5.1.4 Möjligheter till att stärka sin identitet

I undersökningen går det att utläsa vikten av att högtider och traditioner är en del av att skapa en egen identitet och en egen kultur.

Respondent 6: Jag anser att vara med att utveckla barns identitet och kultur är en del av läroplanen. som förskollärare ska jag stötta barnet och barns utveckling.

Respondent 5: Högtider och traditioner är ett spännande ämne och en del i vad som formar ens identitet. Jag kan inte säga att jag intresserar mig för alla högtider men de som är viktiga för mig, som skapar gemenskap och samhörighet, såsom jul, påsk, halloween och födelsedagar.

Flera respondenter är enade om att födelsedagar är en del av identitetsutvecklingen. Vi tolkar respondenternas svar som att det kan bli ett givande tillfälle i undervisningen eftersom det går att föra diskussioner tillsammans med barnen om deras hemkultur. Födelsedagar genomsyrar många svar i undersökningen och verkar ha en given plats i förskolan för respondenterna.

Respondent 6: Födelsedagar firas för att lyfta varje individ...

Respondent 5: Födelsedagar som en del i att utveckla sin identitet m.m och att man får in en hel del undervisning i den stunden...

Respondent 4: Födelsedagar firas genom att de barn som vill får sitta på en guldstol. Vi tänder ljus i födelsedagståget och sjunger ”ja må hon leva” och äter frukt. Vi brukar ta kort och göra ett pic collage som ett grattiskort de får ta med sig hem...

Respondent 1: Födelsedagar, det barnet får berätta om sin dag. Vi lyfter den siffran lite extra under dagen...

Respondent 1, 4, 5 och 7 anser att de högtider och traditioner som bör firas är utifrån vad som är viktigt och meningsfullt för barngruppen. De menar att barnens åsikter är betydelsefull eftersom ”barnen är vår verksamhet.”

Respondent 4: Jag tänker att det är någonting som är individuellt för just den barngrupp man har. Att lyssna in vårdnadshavare och barn. Vilka högtider är viktiga för dem? Vad firar de hemma? Utgå ifrån det och sen kanske födelsedagar, förskolans dag och jul.

Respondent 5: ...Tycker nog att det är bra om det får vara upp till varje förskola att avgöra vilka högtider man vill uppmärksamma, huvudsaken är som sagt att det blir meningsfullt för barnen.

5.1.5 Vad händer med kulturarvet?

Resultatet visar att alla utom respondent 5 anser att de inkluderar barnen i undervisningen av högtider och traditioner. Några respondenter svarar att de inkluderar barn i undervisningen om högtider och traditioner. De berättar att det är barnens intresse och frågor som styr i vilken utsträckning undervisningen sker i ämnet. Utifrån respondenternas svar upplever vi att få har planerad undervisning kring högtider och traditioner då det sker mer spontant i vardagen. Däremot har respondent 5 och 6 nämnt att det är en

pågående diskussion kring huruvida deras arbetslag framöver ska uppmärksamma högtider och traditioner på ett givande sätt för barnen.

Respondent 5: I nuläget gör vi ingenting kring högtider och tradition som kan klassas som undervisning... Vi tog upp en diskussion i våras kring detta så nu ska det bli spännande att se hur vi gemensamt ska komma framåt.”

Respondent 6: Barnens tankar och frågor lyfts ofta i den spontana undervisningen men ofta blir den planerade kring firanden traditionsbundna, “Vi-har-alltid-gjort-såhär”.

Det går utläsa att förskollärarna skapar aktiviteter för att uppmärksamma högtider och traditioner men historien tycks försvinna. Kanske beror det på okunskap som de nämner sedan tidigare eller är det för att “vi-har-alltid-gjort-såhär” men ingen vet egentligen varför?

6. Sammanfattande analys av resultat

I resultatet kunde vi se tydliga samband mellan respondenternas svar. Alla i undersökningen ansåg att det ingår i förskollärarens roll att fira olika högtider och traditioner eftersom de menar att det står i läroplanen. Förskollärarna anser sig ha bristfälliga kunskaper kring utländska högtider och traditioner, på grund av detta väljer de bort denna undervisning av rädsla att göra fel. De medger att de inte firar någon annan högtid eller tradition som härstammar i någon annan kultur eller religion, trots att sex av sju respondenter anser att det ska finnas med i undervisningen. Det går dock utläsa en positiv syn kring uppmärksammandet av högtider och traditioner, för att kunna stärka barns identitet och öka förståelsen för andra människor. De högtider och traditioner som vi ser firas, har förskollärarna begränsat till de mer traditionella. De uppger att de firar jul, påsk och midsommar, däremot finns en önskan och aktiva diskussioner i arbetslagen om att inkludera fler högtider och traditioner. Det lyser tydligt igenom att det sociokulturella perspektivet präglar deras avdelningar och att de vill utveckla sina barngrupper med en mer inkluderande miljö för att stärka deras identitetsutveckling. Det upplevs som att respondenterna har svårt att förnya undervisningen kring högtider och traditioner, vilket gör det enkelt att arbeta såsom det alltid gjorts tidigare eftersom planeringstiden på förskolan är en bristvara.

7. Diskussion

I kommande avsnitt kommer vi att diskutera och problematisera undersökningens resultat utifrån analysen i relation till den tidigare forskningen och det sociokulturella perspektivet. Detta för att besvara vårt syfte och frågeställningar:

- Hur uppmärksammas högtider och traditioner från olika kulturer i förskolor?
- Hur beskriver förskollärarna att barnens kulturella bakgrund inkluderas i undervisningen kring högtider och traditioner?
- Vilken roll har kommunikation och språkanvändning för interkulturellt lärande?

Därefter kommer vi att diskutera samt reflektera över vårt val av metod i en metoddiskussion.

7.1 Resultatdiskussion

Vallberg Roth (2011) nämner att den kristna tron och Guds Läroplan skulle genomsyra småbarnsskolan förr. Har den kristna tron etsat sig fast i verksamheten? Med tanke på vilka högtider och traditioner som idag uppmärksammas kan vi i vårt resultat se ett samband mellan författarens påstående och respondenternas svar, då alla lyfter att de uppmärksammar jul, påsk och midsommar. Alla de högtiderna har en religiös handling, julen firas till minne av Jesu födelse, påsken firas eftersom Jesus korsfästes och återuppstod och midsommar firas till minne av den helige Johannes Döparens födelsedag. Människor vill enligt Herlitz (2006) känna äkthet, vilket bidrar till att människor gärna söker sig bakåt i tiden för att de anser äldre högtider och traditioner som äkta och mer värdefulla än nyare sedvänjor. Vi kan även utläsa att förskollärarna vill inkludera fler högtider och traditioner, då de fyller en stor och viktig funktion i samhället och förskolan.

När respondenterna beskriver vad högtider och traditioner är för dem, går det att utläsa att betydelsen är det som alltid har varit. Herlitz (2006) menar att förskolan kan med hjälp av högtider och traditioner istället skapa gemenskap och en känsla av tillhörighet. Det går att se en önskan i det Herlitz nämner från respondenterna, de säger sig dock inte ha tillräcklig kunskap för att åstadkomma detta, vilket bidrar till en rädsla för att uppmärksamma de utländska högtiderna och traditioner. Förskollärarna har en pågående diskussion huruvida de kan utveckla utbildningen kring högtider och traditioner eftersom de vill få en mer inkluderande miljö på förskolorna. Det är viktigt enligt Portera (2008) att olika kulturer möts trots att det kan vara skrämmande, eftersom Sverige idag är ett mångkulturellt land (Migrationsverket, 2021).

Eftersom Sverige idag är ett mångkulturellt land, ställs förskollärare ständigt inför utmaningar. En av utmaningarna är att komma överens om vilka högtider och traditioner som ska firas, samtidigt som det ska vara meningsfullt och fylla ett syfte. Vi anser i enlighet med resultatet att barngruppen ska vara med och styra vilka högtider och traditioner som ska uppmärksammas men också i vilken utsträckning uppmärksammandet ska ske. Respondenternas motivering till varför barngruppen ska vara med och bestämma, var för att de anser att det bidrar till barnens identitetsutveckling. När barns identitet stärks så bidrar det till en ökad respekt för varandras olikheter och det främjar allas lika värde i samhället, vilket krävs för en socialt hållbar framtid (UNICEF, 2018; UNDP, 2015). Puskás och Andersson (2017) visar enligt deras resultat i sin undersökning att pedagoger behandlar högtider olika, beroende på om högtiden är kopplad till religion. Detta resultat verkar även stämma överens med resultatet som vi har fått in. Utifrån vårt resultat kan en tolkning göras att högtider och traditioner behandlas olika då förskollärarna beskriver sin okunskap gentemot religiösa händelser. Därför funderar vi på ifall religiösa högtider behöver lyftas överhuvudtaget? Kan inte

förskolan skapa egna traditioner? Egna traditioner som innehåller riktlinjer utifrån förskolans styrdokument men som kan skapa gemenskap. Genom att skapa nya traditioner tillsammans med barnen kan vi också minimera känslan av exkludering och inte försvenska våra utländska samhällsmedborgare. Enligt Lunneblad (2013) finns en problematik kring vi och dem perspektivet, det syns även i vårt resultat där respondent 2 nämner; ”För att vara en del av det svenska samhället bör man känna till de svenska högtiderna”. Även här blir den svenska traditionen det rätta sättet att tänka och förskolan behöver erbjuda alla individer samma möjligheter oavsett bakgrund. Logvinova (2016) förklarar att när ens egna värderingar åsidosätts kan våra olika kulturer berika verksamheten och varandra.

I resultaten har vi kunnat se att det lyfts problematik kring hur och vilka högtider och traditioner som bör ta plats på förskolan. Respondenterna nämner att det är pågående diskussioner kring vilka högtider och traditioner som bör finnas med i undervisningen. Luciafirandet är en av de mest omtalade högtiderna just nu och det pågår debatter runt om i Sverige, och flera förskolor i landet har valt att sluta fira högtiden. Samtidigt märker respondenterna av att även andra högtider och traditioner börjar tyna bort. Vi kan se en önskan i resultatet att förskollärarna vill anamma högtider och traditioner på nytt och göra det till något meningsfullt i förskolan. Trots debatterna avser respondenterna att göra något meningsfullt med de högtider och traditioner som idag uppmärksammas, via aktiviteter och samspel mellan individerna. Det i enlighet med vad Kultti (2012) tidigare nämnt om vikten av lek och samspel mellan individer. Genom att låta barnen samspela med varandra kan den sociala interaktionen skapa ömsesidig respekt för varandras olikheter. Vi tänker att högtider på förskolan kan skapa exkludering och att det går att belysa barns olika kulturer på fler sätt, genom exempelvis kommunikation via leken.

Det interkulturella förhållningssättet kan bli en grund för att skapa utbytesmöjligheter mellan olika människor och kulturer som inte behöver belysas genom vi och dem. Alaca och Pyle (2018) beskriver leken som ett sätt för barn att jämföra, utbyta erfarenheter och interagera med varandra, vilket ger ett lärande samt förståelse för varandras kulturella olikheter. Att skapa ömsesidig respekt är en förutsättning för att arbeta med ett interkulturellt förhållningssätt enligt Lahdenperä (2018). Vi anser att ett interkulturellt förhållningssätt på förskolan kan ge förutsättningar för att skapa en tillåtande miljö. Förskolan är en plats där alla är välkomna precis som de är, vilket är speciellt viktigt för barn i utsatta familjeförhållanden. Lunneblad (2013) menar att förskolan ska vara en trygg plats där närvarande vuxna ska bidra med en struktur i vardagen. Vi anser att det går att skapa trygghet genom högtider och traditioner om det görs på ett sätt som respondent 5 nämner:

“...jag kan inte säga att jag intresserar mig för alla högtider men de som är viktiga för mig är att de som skapar gemenskap och samhörighet”

Villanueva Gran (2011) ser också detta som en del av förskolans uppdrag, att barn får känna lika värde oavsett vilken kultur de anser sig tillhöra. Portera (2008) beskriver att med ett interkulturellt förhållningssätt kan förskollärare erbjuda barnen möjligheter att se alla människors lika värde och respektera varandras olikheter. Det kan finnas hinder med att förhålla sig interkulturellt, exempelvis menar Miller och Petriwskyj (2013) att förhållningssättet kräver att förskollärare är genuint intresserade och engagerade i olika kulturer för att kunna bedriva en interkulturell utbildning. I vårt resultat kan vi se att tre av sju respondenter medger att de inte intresserar sig av högtider och traditioner. På så vis kan det vara såsom Miller och Petriwskyj antyder, att respondenterna kan få svårigheter att bedriva en givande undervisning kring högtider och traditioner när intresset är vagt.

Resultatet visar att alla respondenter anser att det ingår i förskollärares uppdrag att fira högtider och traditioner, därför ser de det som en självklar del i undervisningen.

“I förskolans uppdrag ingår att överföra och utveckla ett kulturarv- världen, traditioner och historia, språk och kunskaper- från en generation till nästa. förskolan ska också se till att olika kulturer synliggörs i utbildningen.” (Skolverket, s. 9, 2018).

Läroplanen specificerar alltså inte att vi ska arbeta med högtider och traditioner. Det vi tänker är att läroplanens intentioner går att uppnå via nya sätt att tänka för att utveckla undervisningen som ska stärka barns kulturarv på ett interkulturellt sätt. Alaca och Pyle (2018) menar att kultur bör inkludera historiska sammanhang för att få ökad förståelse för varandras kulturella olikheter men däremot handlar kulturförståelsen om mer än högtider och traditioner. Logvinova (2016) förklarar att kulturer kan berika förskolans utbildning ifall förskollärare kan åsidosätta sina fördomar och stereotyper samt att förskollärares kompetens är grundstenen för en framgångsrik mångkulturell utbildning. Kan samhället öka förskollärares grundkompetens kring mångkultur? Förskollärare behöver kunskap om mångfalden för att kunna ha den som utgångspunkt samt för att kunna tillgodose de krav som mångfalden ställer i de pedagogiska mötena menar Farell och Pramling Samuelsson (2018). Förskollärare kan få mer kompetens genom utbildningar men också genom att själva söka sig fram till kunskap via de digitala hjälpmedel som finns. Enligt Lunneblad (2009) bör förskolan vara en miljö som bidrar till barns utveckling samt bidrar till en förståelse att leva sig in i och förstå andras livsvillkor. Det bidrar till att barnen kan känna en delaktighet i sin egen kultur.

7.2 Teoretisk diskussion

Resultatet visade att förskollärarna som medverkat i undersökningen uppmärksammar högtider och traditioner med pyssel, sång, dans och teater. Det gick inte att utläsa varför, men det kan tänkas att de gör det för att erbjuda barnen en allsidig kontakt för att främja förståelsen gentemot varandra, såsom Kultti (2012) tidigare nämnt. Även Säljö (2014) betonar att allsidiga kontakter utvecklar barns förståelse för andra. Förskollärarna kan ge barnen dessa möjligheter via *mediering*, vilket kan bidra till att barnen kan känna delaktighet i sin egen kultur. Mediering är som Säljö (2014) tidigare nämnt, något som sker mellan människor genom språkanvändning av olika slag. Pedagogerna på förskolan kan med fördel använda olika aktiviteter som innehåller lekar, sånger och samtal för att erbjuda barnen en allsidig kontakt med det svenska språket. Lekar, sånger och samtal kan enligt Kultti (2012) bidra till en mångkulturell utbildning för alla. Återigen går det att utläsa vikten av att leken för med sig kommunikativa fördelar till den *interkulturella utbildningen*.

I resultatet går det utläsa att respondenterna vill inkludera mer av barnens tankar och åsikter kring högtider och traditioner i det interkulturella arbetet, utifrån det sociokulturella perspektivet. För att utveckla undervisningen behöver pedagogerna vara aktiva medlare på förskolan. Logvinova (2016) förklarar att en aktiv pedagog kan främja olika kulturella normer och värderingar i förskolan. Dessa värderingar präglar utbildningen till att bli en miljö där olika kulturer berikar och samverkar med varandra.

“Förskolan ska vara en levande social gemenskap som ger en trygghet samt vilja och lust att lära” (Skolverket, 2018, s. 7)

Vi menar i enlighet med Säljö (2014), att arbete i den *proximala utvecklingszonen* kan bidra till ökat lärande när interaktion sker med en mer kompetent part. Det som krävs för att öka lärandet är att förskollärare behöver

möta varje barn i den utvecklingszon de befinner sig. Genom kulturella redskap (*artefakter*) kan pedagogen skapa förutsättningar för barnen att utveckla sina färdigheter.

7.3 Metoddiskussion

Vi har reflekterat runt vårt metodval och genomförandet av undersökningen och som helhet är vi nöjda med vårt metodval eftersom undersökningen gjordes under begränsad tid. Hade arbetet skett under en längre tidsperiod så hade vi troligen gjort andra metodval. Vi har i efterhand sett att vi hade behövt be rektorerna att skicka ut frågeformuläret till fler förskollärare, eller använt oss av ännu en rektor eftersom tre respondenter valde att inte delta. Vi tror att bortfallet kan ha att göra med att frågeformuläret skickades ut hastigt och att vi gav dem för lite tid att besvara frågorna. En nackdel kan vara att använda digitala frågeformulär istället för semistrukturerade intervjuer. Intervju som metod hade troligen gett oss garanterade svar från de utvalda informanterna eftersom det kräver tidsbokning. Informanten hade även fått möjlighet att utveckla sina svar på ett annat sätt genom semistrukturerad intervju. Dock finns det brister med både frågeformulär och intervjuer eftersom det är en andrahandskälla. Vi hade därför velat stärka validiteten om det hade funnits mer tid, genom att kombinera frågeformulär och observation. Vi är medvetna om att validiteten hade stärkts genom observation eftersom människor kan berätta och försköna saker som inte alltid stämmer överens med verkligheten, vilket gör att tillförlitligheten blir mindre (Denscombe, 2018).

Vi tror att resultatet hade blivit annorlunda om frågorna i frågeformuläret hade formulerats på ett annat sätt, då respondenternas fokus hamnade på högtider, vilket gjorde att traditioner föll bort till viss del. Anledningen till detta tror vi är för att högtider och traditioner blir snarlika varandra i sammanhanget och därför hade det varit till vår fördel att separera begreppen ytterligare.

I analysen märkte vi att det är lätt att fastna i likheter och skillnader, det kan dock vara till hjälp för att se mönster och dela upp empirin i kategorier. Huvudsyftet får däremot inte glömmas bort, vilket är att se samband i innehållet och inte likheter/skillnader. Vi diskuterade oss fram till våra kategorier som först tog avstamp i intervjufrågorna (Bilaga 2) men som utvecklades till att handla om vad som framkom av innehållet i svaren. Diskussionen ledde fram till en kommunikativ validitet som Kvale (1997) nämner.

8. Slutsatser och reflektion

Utifrån det resultat som vi har diskuterat ovan såg vi att förskollärarna betonar att högtider och traditioner bör firas med ett syfte att inkludera och skapa gemenskap. Styrdokument och respondenterna visar att förskolan ska undervisa kring historia, men respondenterna menar att det kan vara en utmaning. Vi har kunnat dra slutsatsen att de flesta förskollärare vill inkludera högtider och traditioner vars etniciteter finns i barngruppen. Efter vårt resultat är det dock tydligt att förskollärare inte undervisar i utländska högtider och traditioner, men däremot uppmärksammas ett fåtal traditionella högtider genom pyssel, sång och dans.

Det är påtagligt att det uppstår utmaningar när högtider och traditioner ska belysa historia, eftersom vi inte firar allas, vilket gör att det kan uppstå känslor av exkludering och utanförskap. Utifrån resultatet och analysen så inser vi betydelsen av att inkludera varje barns kultur. Förskolan kan stärka barnets egen kultur och identitet genom att ha en god kommunikation med hemmen, då samspelet med hemmen möjliggör en ökad förståelse för barnets hemkultur. Det är viktigt men det är inte nödvändigt att belysa kulturer med endast högtider och traditioner. Förskollärarna nämner barnens inkludering som en viktig aspekt i undervisningen kring högtider och traditioner, men också att det interkulturella arbetet behöver ske mer varierat för att det ska bli en naturlig del i förskolans vardag. Vi har kommit fram till att barn lär sig och skapar förståelse för varandras olika kulturella olikheter via lek, vilket kan leda till att de förstår människors olika livsvillkor. Förskollärarna hade kunnat dokumentera barns lek för att få syn på de kulturella skillnader och likheter som finns i barngruppen. Vi kan även se samband mellan förskollärarna, då de anser sig ha bristande kompetens för att undervisa utländska högtider och traditioner på ett rättvist sätt. Det innebär att rektorerna hade behövt bistå med mer utbildning kring arbetet med interkulturalitet. Genom att höja kompetensen hos förskollärare hade det kunnat bidra till att fler hade vågat arbeta interkulturellt. Det

kan även medföra att pedagogerna genuint börjar intressera sig mer för olika kulturer.

Slutligen menar vi inte att förskolan ska utesluta uppmärksammandet av högtider och traditioner. Uppmärksammandet kan dock ske på olika sätt, antingen genom att förnya traditionerna för att skapa en gemenskap, eller så behöver förskollärarna våga lyfta högtider utan att utesluta den religiösa historia som ligger bakom. I arbetet kring högtider och traditioner får inte förskollärarna glömma bort att inkludera barnen och deras frågor kring vilket innehåll som bör finnas med, för att skapa meningsfulla lärandesituationer för barnen. Vi har kunnat se i vår undersökning att leken är betydelsefull för barnens lärande, då de utvecklar pragmatiska färdigheter. Interaktionen på förskolan är av största vikt och kommunikationen får stor betydelse för lärandet kring interkulturalitet eftersom det kan skapa utbytesmöjligheter mellan människor och kulturer, vilket kan främja förmågan att kunna se alla människors lika värde.

8.1 Vidare forskning och implikationer för praktiken

Vi hoppas att undersökningen har varit nyttig för verksamma förskollärare då vi anser att högtider och traditioner just nu är ett debatterat och känsligt ämne i förskolan. Vi upplever att det råder delade meningar om huruvida högtider och traditioner överhuvudtaget bör ta plats i utbildningen. Vi hoppas att läsaren har kunnat få större klarhet i ämnet och att det i bästa fall kan bidra till att skapa ett nytänkande bland praktiker.

Vi hoppas också att framtida forskning kan fördjupa och besvara frågor kring interkulturalitet utöver högtider och traditioner. Till exempel hade systematiska observationer i förskolan kunnat ge större möjligheter att se på vilket sätt interkulturalitet stärker barnets identitet.

Referenslista

- Alaca, B., Pyle, A. (2018) Canadian Society for the Study of Education. *Kindergarten Teachers' Perspectives on Culturally Responsive Education* 41(3), s. 753-782. ISSN: 0380-2361.
- Bjereld, U., Demker, M., & Hinnfors, J. (2018). *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen*. (4 uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (4 uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Ervin-Tripp, S. M. (1979). Children's verbal turn-taking. I E. Ochs & B. Schieffelin (Red.), *Developmental pragmatics* (s. 391-414). New York, NY: Academic Press.
- Farrell, A. & Pramling Samuelsson, I. (2018) Yngre barn i globala texter. A, Farell., I, Pramling Samuelsson (red.) (s, 15-32). *Mångfald i tidiga åldrar: interkulturellt lärande*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.
- Fejes, A., & Thornberg, R. (2019). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. Fejes, A., & Thornberg, R. (red.) (s.16–38). *Handbok i kvalitativ analys*. (3 uppl.) Stockholm: Liber.
- Herlitz, G. (2006). *Mors dag och eid-il-fitr - och några andra svenska festseder*. Uppsala: Publishing house.
- Hjalmarsson, M. (2014). Enkäter till förskollärare. A, Löfdahl., M, Hjalmarsson., & K, Franzén. (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (s.157–165). Stockholm: Liber.
- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. (2., [rev. och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Kultti, A. (2012) *Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande*. [Avhandling] Göteborgs universitet. ISSN 0436-1121

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Lahdenperä, P. Inledning. Lahdenperä, P. (red.) (s.12-24) (2018). *Den interkulturella förskolan: mål och arbetssätt*. (1 uppl.) Stockholm: Liber.

Logvinova, O. (2016). Socio-pedagogical approach to multicultural education at preschool. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 233: s. 206-210. Doi:10.1016/j.sbspro.2016.10.203.

Lunneblad, J. (2009). En målsättning för de andra – Förskolepedagogers tal om barn och föräldrar under planering och utvärdering på en förskola med en kulturellt blandad barngrupp. *Nordic Early Childhood Education Research* 2(3), s. 115-125. ISSN:1890-9167.

Lunneblad, J. (2013). Tid att bli svensk: en studie av mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan. *Nordic Early Childhood Education Research* 6(8), s. 1-14. ISSN:1890-9167.

Löfdahl, A. (2014). God forskningssed - regelverk och etiska förhållningssätt. A, Löfdahl., M, Hjalmarsson., & K, Franzén. (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (s.32-56). Stockholm: Liber.

Löfgren, H. (2014). Lärarberättelser från förskolan. A, Löfdahl., M, Hjalmarsson., & K, Franzén. (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (s.144-156). Stockholm: Liber

Migrationsverket. *Flyktingkrisen, 2015*.

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Migration-till-Sverige/Historik.html> (Hämtad 2021-06-02).

Miller, M., & Petriwskyj, A. (2013). New Directions in Intercultural Early Education in Australia. *International Journal of Early Childhood* 45(2), s. 251-266. Doi:10.1007/s13158-013-0091-4.

Portera, A. (2008). Intercultural Education in Europe: epistemological and semantic aspects. *Theoretical Reflections on Intercultural Education* 19(6), s. 481-491. Doi:10.1080/14675980802568277.

Prop. 1975:26. Regeringens proposition om riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken m.m. [901A899E-1277-496B-9552-E70BCF5C3783](https://www.riksdagen.se/s/901A899E-1277-496B-9552-E70BCF5C3783) ([riksdagen.se](https://www.riksdagen.se))

Puskás, T., & Andersson, A. (2017).” Why do we celebrate...?” – Filling Traditions with Meaning in an Ethnically Diverse Swedish Preschool. *International Journal of Early Childhood* 49: s. 21-37. Doi:10.1007/s13158-017-0182-8.

SFS 2018:1197. *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*. <https://unicef.se/barnkonventionen>

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket.

Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

UNDP (2015) *Globala målen*.

<https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-3-halsa-och-valbefinnande/> (Hämtad 2021-09-09).

Vallberg Roth, A. (2011). *De yngre barnens läroplanshistoria - Didaktik, dokumentation och bedömning i förskola*. (2 uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. ISBN:978-91-7307-352-3. (Hämtad 2021-09-09).

Villanueva Gran, T. (2011). ”Alla kulturer ska synas”. *Tidningen Förskolan*. 26 oktober. <http://forskolan.se/alla-kulturer-ska-synas/> [Hämtad 2021-09-10]

Wertsch, J.V. (1998). *Mind as action*. New York: Oxford University Press.

Bilaga 1

Missivbrev

Hej!

Kommande frågeformulär är skrivet av studenterna Cecilia Daleke och Sarah Hellberg från Högskolan i Kristianstad. Vi skriver vårt examensarbete i sjunde termin på förskolläraryrket som fokuserar på högtider och traditioner i förskolan. Detta är en undersökning som riktar sig till dig som högskoleutbildade förskollärare. Vi skulle vara tacksamma om du tog dig tid att svara på detta frågeformulär. Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt och vi kommer att anonymisera dig under hela processen. Det insamlade materialet kommer att raderas och förstöras efter att arbetet är godkänt. När du svarar på detta frågeformulär samtycker du att delta i vår undersökning. Önskar du återkoppling på det färdigställda examensarbetet, så får du som respondent mejla förfrågan till oss.

Om du har några frågor eller om du har problem med formuläret kan du kontakta oss på följande mailadress: examen_forskollarare@outlook.com.

Vi önskar att du svarar så snart som möjligt men gärna senast den 1/10–2021.

Stort Tack

Bilaga 2

Frågeformulär

- 1) Hur länge har du arbetat som förskollärare?

- 2) Vilka etniciteter finns det i barngruppen du arbetar i?

- 3) Vilken åldersgrupp är det i barngruppen du arbetar i?

- 4) a) Vad innebär ordet högtider för dig?
b) Vad innebär ordet traditioner för dig?

- 5) a) Intresserar du dig för högtider och traditioner?
b) Om ja, förklara varför du tycker det är intressant?

- 6) a) Tycker du att det ingår i ditt uppdrag som förskollärare att undervisa i svenska högtider och traditioner?
b) På vilket sätt anser du att det ingår?

- 7) a) Tycker du att det ingår i ditt uppdrag som förskollärare att undervisa i utländska högtider och traditioner?
b) På vilket sätt anser du att det ingår?

- 8) a) Vilka högtider och traditioner anser du bör firas på förskolan?
b) Varför?
- 9) a) Vilka högtider och traditioner firas på förskolan, nämn alla.
b) På vilket sätt uppmärksammas högtiderna och traditioner? (Skriv lite om varje högtid som du tidigare skrivit att ni uppmärksammar).
c) Inkluderas barnen i undervisning av högtider och traditioner?
d) Om ja, på vilket sätt?

Bilaga 3

Figurerat namn	Erfarenhet	Barngruppen/ålder	Etniciteter i barngruppen
Respondent 1	14 år	4–5 år	Svenskar, polacker, serber
Respondent 2	Okänt	Okänt	Okänt
Respondent 3	15 år	1–3 år	Svenskar, araber, afghaner
Respondent 4	9 år	1–3 år	Svenskar
Respondent 5	17 år	1–3 år	Svenskar, araber
Respondent 6	8 år	3–5 år	Svenskar, araber, polacker
Respondent 7	30 år	4–5 år	Svenskar, araber, polacker

Tabell 1. En beskrivning av urvalet för undersökningen